

Josip Bernatović

SVEĆENIČKA ZVANJA - PITANJE ZAUZETOSTI CIJELOG PREZBITARIJA

Uvod

Kriza duhovnih zvanja je »znak našeg vremena«. Brojke govore sve. »Znakovi vremena« po učenju Drugog vatikanskog koncila nisu samo očite činjenice koje treba konstatirati, nego moraju biti temeljito propitane i pojašnjene u svjetlu Evanđelja; »tako će se moći, na način kako odgovara svakom naraštaju, odgovoriti na vječna ljudska pitanja o smislu sadašnjeg i budućeg života i o njihovom međusobnom odnosu«.¹

- Kriza duhovnih zvanja zahvatila je i naše prostore?
- Voda došla do grla, pa nešto treba činiti?
- U par mjeseci izgubili smo trojicu svećenika u punom zaletu župničkog djelovanja?

Želimo razmišljati i progovoriti o pastoralnom radu svećenika koji mora sadržavati aktivnosti oko brige za nova duhovna zvanja u našoj mjesnoj crkvi. U našoj crkvenoj stvarnosti malo se govori i piše o pastoralu duhovnih zvanja. Premda u Općoj Crkvi i većini partikularnih crkava ovo je tema broj jedan u promišljanjima i djelovanju.

Sam naslov sadrži dvije komponente koje treba odmah na početku definirati i pojasniti: Danas se uvriježio termin duhovna zvanja pod kojim se podrazumijevaju sva zvanja koja u svom temelju imaju Boga kao glavnog aktera događanja u životu pojedine osobe, Boga koji ih nadahnjuje i vodi putem za njih predviđenim a od njih otkrivenim. Kod nas se izričaj duhovna zvanja svodi na svećenička i redovnička zvanja. Mi bismo trebali u ovom izlaganju i ovo gledanje još više suziti i promatrati samo svećenička zvanja.

Drugi dio naslova usmjeruje našu pažnju na prezbitarij naše Partikularne crkve, Đakovačke i Srijemske. Angažman i zauzetost cijelog prezbitarija na području pastoraala duhovnih zvanja. Smatramo važnim naglasiti riječ »cijelog« imajući pred očima mentalitet koji se uvlači u naše redove: to je posao nekog drugog (tko ima za to smisla, afiniteta); netko tko je za to određen i imenovan (animator): to je posao određenog tijela - »Biskupijskog centra za duhovna zvanja«.

Ako želiš da nešto ne funkcionira, onda kaži da je to zadaća svih ili osnuj komisiju koja o tom treba voditi računa! »Svi smo odgovorni«, ne isključuje ni

¹ *Gaudium et spes (GS) 4.*

jednog od nas, pogotovo ne sve kao »dakle nitko«, nego znači osobnu zauzetost svakog svećenika koji sačinjava naš prezbiterij.

Predavanje ima tri dijela:

- Crkveni dok umenti o pastoralu zvanja s naglaskom na ulogu i zadaću svećenika
- Pastoral zvanja izražaj otajstva Crkve
- Prezbitar animator zvanja u crkvenoj zajednici

I. DOKUMENTI OPĆE CRKVE O PASTORALU ZVANJA

Kroz cijelu svoju povijest Crkva je uvijek vodila brigu oko novih duhovnih zvanja i to je činila s većom ili manjom pažnjom ovisno o krizama koje su postojale u ovom njezinom životnom segmentu. Zanimljivo je pratiti brigu Crkve oko duhovnih zvanja koja se susreću u pisanim dokumentima. Sv. Kongregacija za katolički odgoj izdaje godine 1975. *Enchiridion clericorum* u kojem su sabrani svi dokumenti o odgoju svećeničkih kandidata od početaka Crkve.² Više ćemo pažnje posvetiti posljednjim dokumentima, koji su nastali u naše vrijeme i upućeni nama.

1. Aktivnosti prije II. vaticanskog koncila

Sve do II. vaticanskog koncila u Crkvi se nije osjećao problem pomanjkanja novih zvanja. Čak što više bilo ih je dovoljno i osjećao se nagli porast, posebno u nekim krajevnim crkvama. Problem svećeničkih i redovničkih zvanja nije se primjećivao zbog povoljne klime koja je za ovu vrstu poziva vladala u socijalnom, crkvenom, školskom i obiteljskom području. Način regrutiranja i odabira svih onih koji su željeli postati svećenici i redovnici odigravao se bez većih problema, s malenim utroškom ekonomskih resursa i neznatnim personalom. Trebalo je voditi brigu oko odabira onih koji se javljaju. Tako Pio XI u svojoj enciklici *Ad Catholici Sacerdotii* godine 1935. daje kriterije za odabir kandidata.³ Papa Pio XII. će u svojoj apostolskoj pobudnici *Menti nostrae* 1950. godine preporučiti animiranje odgojno i pozivno ambijenata iz kojih dolaze svećenička zvanja kako bi se bolje iz njih mogla obaviti selekcija onih koje treba primiti u sjemeništa.⁴

Velikim i naglim promjenama u društvu situacija na ovom području očituje nove probleme. Dosadašnje se metode rada pokazuju neadekvatnim i nedostatnim da se uhvate u koštac s novim problemima, pomanjkanjem onih koji izabiru duhovno zvanje, koje više nije u modi i poželjno. Odgovor na ove probleme ubrzo dolazi od strane pape Pavla VI. koji ustanovljuje *Svjetski molit-*

² Sacra Congregatio pro Institutione Catholica, *Enchiridion clericorum*, Typis Polyglottis Vaticanis, 1975., kasnije E.C.

³ PIO XI., *Ad Catholici Sacerdotii*, 20. dec. 1935. u E.C. 679-690.

⁴ PIO XII., *Menti Nostrae*, 23. sept. 1950., u E.C. 825-857.

veni dan za duhovna zvanja. Kao dan ustanovljenja ovog molitvenog dana navodi se 23. siječnja 1964. godine.⁵

Sve do Drugog vatikanskog koncila crkveni dokumenti o pastoralu zvanja ograničavaju svoj govor na brigu o duhovnim zvanjima te redovito preporučuju molitvu za zvanja.

2. Novost i zaokret II. vatikanskog koncila

Drugi vatikanski koncil daje Crkvi novo lice kako bi postala aktivni i uspješni nosilac poruke spasenja današnjem čovjeku. Novosti koncila očituju se i na području rada oko duhovnih zvanja. Po prvi puta u povijesti Crkve jedan opći sabor je progovorio o pastoralu duhovnih zvanja.⁶ *Duhovni pozivi se osvjetljaju novim spoznajama*⁷ kako bi bili što autentičniji i privlačniji za današnjeg čovjeka. Stvaraju se novi načini djelovanja kao i nove služe koje će se posebno posvetiti pastoralu duhovnih zvanja. Koncil daje opće direktive koje susrećemo ugrađene u dokumentu *Optatam totius* kao i u drugim dokumentima. Izričito traži od Biskupskih konferencija da izrade tijela, *nacionalne centre za zvanja* koji trebaju u svakom narodu, vodeći računa o različitosti situacija, probuditi dinamičnije aktivnosti na buđenju novih zvanja.⁸ Premda se uspostavljaju nadležna tijela i institucije, ipak se jasno ocrtava želja Koncila da su svi vjernici i svi članovi Božjeg naroda dužni dati svoj aktivni doprinos u ovom vidu pastorala: »Dužnost promicanja svećeničkih zvanja spada na svu kršćansku zajednicu.«⁹ Ovo je citat koji se ne može zaobići ni u jednom govoru o pastoralu duhovnih zvanja.

Koncil je, premda malo govori o temi pastoral duhovnih zvanja, ipak zacrtao put ovoj važnoj aktivnosti svakog člana crkve. Dekret *Optatam totius* premda malen postao je »magna charta«¹⁰ kratka, ali puna tema koje treba dalje razvijati.

3. Pokoncilsko djelovanje

Neposredno poslije Koncila stvara se nova i veća spoznaja novonastale situacije i prihvaća sve jasnije potreba da se pronađu novi putovi i novi načini pastorala zvanja. Za ovo naše pokoncilsko vrijeme K. Rahner će reći: »Naše je osnovno pitanje našem uvjerenju da sabor Crkvi koja nadolazi donosi nove zadatke, nove izazove na koje valja odgovoriti.«¹¹ Šezdesetih godina ovog stol-

⁵ Usp. Seminarium 1964/1., str. 59-61.

⁶ Usp. W. MAGNO, *Per una definizione pastorale vocazionale*, in *Pastorale delle vocazioni*, Rogate, Roma, 1993. 73-83.

⁷ Usp. Dokumenti Drugog vatikanskog sabora, napose, *Lumen gentium*, *Presbyterorum ordinis* i *Optatam totius*.

⁸ Usp. OT 2., PO 10, 11.

⁹ OT 2.

¹⁰ P. GIANOLA, *Bibliografia ragionata dei documenti della Chiesa sulla pastorale vocazionale nel dopo Concilio*, u *Vocazioni*, Centro Nazionale Vocazioni, Roma 3/1998., 52.

¹¹ K. RAHNER, *U čemu je trajno značenje II. vat. sabora*, u *Obnovljeni život*, 3-4/1985., 319.

veća pastoral zvanja ulazi u novu fazu koja je više sistematizirana i organizirana.

3.1. Aktivnosti Kongregacije za katolički odgoj

Ton novostima daju rimske kongregacije, posebno Kongregacija za katolički odgoj, kao i Biskupske konferencije mjesnih crkava. Kongregacija izrađuje dokument *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis* 1970. godine,¹² koji doručuje i ponovno izdaje nakon petnaest godina, 1985. godine.

Dok je Koncil o pastoralu duhovnih zvanja progovorio vrlo kratko u dekretu o odgoju i obrazovanju svećenika, Kongregacija će u svom dokumentu progovoriti u drugom poglavlju opširnije i detaljnije. Novost koju susrećemo u ovom dokumentu jest preporuka biskupima da u svojim biskupijama podignu jedinstveni centar za pastoral zvanja: »Da bi se taj cilj lakše postigao, uvelike se preporučuje da se u pojedinim biskupijama podignu jedinstveni centri, koji bi bili izraz suradnje i jedinstva između klera, dijecezanskog i redovničkog, u korist svih zvanja.«¹³

3.2. Kongresi za duhovna zvanja

Na poticaj Svete Stolice održavaju se susreti direktora nacionalnih centara za zvanja 1966., 1967., 1969., 1971.¹⁴ Do danas su održana dva međunarodna kongresa osoba odgovornih za duhovna zvanja, prvi 1973. godine i drugi od 11. do 15. svibnja 1981. godine na kojima su bili prisutni delegati svih biskupskih konferencija. Plod ovog posljednjeg kongresa jest završni dokument pod naslovom *Razvoj pastoralna zvanja u mjesnim Crkvama*. Dokument je godinu dan kasnije preveden na hrvatski jezik i izašao u izdanju Kršćanske sadašnjosti.¹⁵

Ovaj dokument predstavlja točku zrelosti učiteljstva na temu pastoral duhovnih zvanja, konjunkturu usmjerenja teoloških, eklezijalnih, metodoloških oko mjesta, djelatnika, organizama, struktura, sredstava i načina rada. Najveća vrijednost ovog dokumenta jest što je on postao model valjan i širok za pripremu programa i planova za pojedine partikularne crkve.

Više puta je Kongregacija za katolički odgoj zatražila od pojedinih biskupskih konferencija da izrade nacionalne planove za pastoral zvanja. Većina biskupskih konferencija je to učinila, neke i po dva i više izdanja. Naša Biskupska konferencija izrađuje nacionalni *Ratio* tek godine 1986. pod naslovom *Odgoj i obrazovanje svećeničkih kandidata*.¹⁶

12 SV. KONGREGACIJA ZA KATOLIČKI ODGOJ, *Radio fundamentalis institutionis sacerdotalis*, Rim, 1975. u daljnjem tekstu RF

13 RF 10.

14 Usp. C. QUARANTA, *La pastorale delle vocazioni*, in *Seminarium* 1991/4. str. 674.

15 RAZVOJ PASTORALA ZVANJA U MJESNIM CRKVAMA, završni dokument, KS, Zagreb, 1983. kasnije RPZ

16 BISKUPI YU, *Odgoj i obrazovanje svećeničkih kandidata*, KS, Zagreb 1986. (sadrži i koncilski dokument »Optatam totius« i »Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis« Kongregacije za katolički odgoj).

Prošle godine, od 5. do 10. svibnja 1997. održan je u Rimu Evropski Kongres o svećeničkim i redovničkim zvanjima u Evropi. Izrađen je radni dokument kongresa koji nosi naslov: *Pastoral zvanja u partikularnim crkvama u Evropi*. Prema predloženom radnom dokumentu Kongres je pokušao odgovoriti na pitanja: što nedostaje u pastoralu duhovnih zvanja u ovom vremenu kako bi još efikasnije promicao odgovore na Božji poziv; kakav bi mogao biti spasonosni skok koji bi otvorio Crkvu za nova vremena? Da li je moguće danas realno razmišljati o pastoralu duhovnih zvanja u kvalitativnom smislu? Da li je »proročki skok« koji bi oslobodio našu Crkvu, na poseban način nas svećenike i Bogu posvećene osobe, od patološkog umora i od »pomirenja sa sudbinom«? Odgovori Kongresa sažeti su u dokumentu: *Nuove vocazioni per una nuova Europa*.¹⁷ Treće poglavlje ovog dokumenta posvećeno je pastoralu zvanja.¹⁸ Konkretno smjernice pastoralna zvanja ne proizlaze samo iz ispravne teologije zvanja, već zahvaćaju i neka operativna načela, gdje je perspektiva zvanja duša i kriterij koji povezuje taj pastoral. Doneseni su putokazi vjere i konkretna mjesta gdje ponuda zvanja mora postati svagdanja zauzetost svakog pastira i odgojitelja.

Opća Crkva ne posustaje. Uvijek traži nove načine i nove putove kako što bolje ispuniti svoje poslanje u očekivanju prelaska u treće tisućljeće.

3.3. Apostolska pobudnica

Posljednjem Evropskom Kongresu o duhovnim zvanjima prethodio je još jedan nezaobilazni dokument pape Ivana Pavla II., Apostolska pobudnica *Pastores dabo vobis*.¹⁹ Nastavljajući riječi i odluke Drugog vatikanskog koncila o redu prezbitera i o njihovoj izgradnji²⁰ te o nakani da se njihov bogat i bremenit nauk ostvari u različitim prilikama, Crkva se više puta suočila sa životnim poteškoćama, s problemima svećeničke službe i njihove izgradnje. I ova Pobudnica odražava brigu i nastavlja skrb crkvenog Učiteljstva za život i službu svećenika. U godinama nakon Koncila nije bilo zauzimanja Učiteljstva, a da se ono ne bi odnosilo, neposredno ili posredno, i na značenje nazočnosti prezbitera u zajednici, na njihovu ulogu i na njihovu nužnost za Crkvu i za život svijeta.

U ovim se posljednjim godinama s više strana upozoravalo na potrebu povratka na temu svećeništva sučeljavajući se s jedne prilično nove točke gledišta i prikladnije crkvenim i kulturnim prilikama današnjice. Naime, često se događalo da se od problema svećeničkog »identiteta« pozornost prebacivala na probleme koji su povezani s formacijskim putem prema svećeništvu, te osobinama svećeničkog života i načinima djelovanja. Papa se u svojoj Pobud-

¹⁷ Završni dokument Kongresa: *Nova zvanja za novu Evropu*, u *Vocazioni* 3/1998. Centro Nazionale Vocazioni, Roma, 55-96. (Još nije izašao prijevod na hrvatski jezik), kasnije NZNE.

¹⁸ Usp. NZNE 24-29

¹⁹ IVAN PAVAO II., *Pastores dabo vobis*, Apostolska pobudnica, Štaler, Zagreb 1992., kasnije PdV.

²⁰ Usp. Dog. konst. o Crkvi, *Lumen gentium* (LG), 28; Dekret o službi i životu prezbitera *Presbyterorum ordinis* (PO); Dekret o odgoju i obrazovanju svećenika *Oplatum totius* (OT.)

nici vraća na problem identiteta svećenika kojeg snažno i jasno ocrtava, i na kojem gradi pastoralno djelovanje svakog prezbitera u konkretnim zajednicama.²¹ Premda je ovaj dokument upućen cijeloj Crkvi, kojoj otvara horizonte nade, ipak se na poseban način obraća svim svećenicima, koji u njemu susreću divne stranice za razmišljanje i vlastito propitivanje.

U prvom redu Pobudnica ulijeva nadu Crkvi. Usprkos teškoćama i strahovima koji nastaju zbog pogleda u budućnost oko budućih svećeničkih zvanja, poziva svećenike da ne gube nadu, nego neka se ispune potpunim povjerenjem u Duha Svetoga. Ta nada treba da se gradi na Bogu, koji ostaje vjeran svojim obećanjima, da bude utemeljena na povjerenju u ljubav Isusa Krista koji se uvijek i neumorno brine o svojoj Crkvi.²²

Nadalje, Pobudnica je štivo za meditiranje. Tekst je biblijski utemeljen, u njemu se ritmički izmjenjuju odlomci Staroga i Novog zavjeta. Nije dovoljno čitati ga i studirati, nego ga treba meditirati.²³ Onaj svećenik koji ovaj dokument nije imao u rukama, izgubio je mnogo.

II. Pastoral zvanja odražava stvarnost Crkve

Ozbiljnije čitajući i studirajući gore navedene dokumente izdane od crkvenog učiteljstva ne može se čovjek oteti dojmu kako se radi o ozbiljnim i vrijednim uputama tako važnim za konkretne ljude i zajednice. S druge strane progoni čovjeka pitanje, koliko su te upute i prijedlozi našli odjeka u onima kojima su upućeni, kojima bi trebale poslužiti kao »pomoć« za njihov život i rad. Kao da život i rad pojedinaca i zajednica »ide svojim putem«. Ostaju hladni, nezainteresirani i gluhi na sve vapaje, bojeći se da ih ne stave u pitanje.

Pustimo zakratko da nas dodirnu misli dokumenata upućene nama prezbiterima kao i zajednicama u kojima djelujemo.

1. Nema Crkve bez zvanja, nema zvanja bez Crkve

Pastoral zvanja izrasta iz Otajstva Crkve i njoj se stavlja u službu. »One koji u Krista vjeruju, odlučio je sazvati (convocare) u svetu Crkvu.«²⁴ Svaki član Crkve pozvan je osobno od samog Boga kroz sakrament krštenja u krilo Crkve. Zato Crkvu gledamo i doživljavamo kao »zajednicu pozvanih«. Iz samog imena Crkve, *ecclesia*, izvodi se njezina narav povezanosti, jer je ona uistinu »skup«, *zbor pozvanih*. »Bog je sazvaio one koji gledaju s vjerom u Krista, početnika spasenja i počelo jedinstva i mira, i ustanovio je Crkvu da bude svi-ma zajedno kao i pojedincima vidljivi sakrament ovog spasonosnog jedinstva«²⁵. Sadašnji papa u svojoj Pobudnici Pastores dabo vobis Crkvu promatra

²¹ Usp. PdV uvod

²² Usp. PdV 10.

²³ Usp. P. LAGHI, »Pastores dabo vobis«, *Presentazione*, u Seminarium, 4/1992. L.E. Vaticana, Roma, 505-506.

²⁴ *Lumen gentium* (LG) 2.

²⁵ LG 9.

kao »otajstvo poziva« (mysterium vocationis).²⁶ Poziv određuje »bit« Crkve više i prije negoli njezino djelovanje, stoga je dimenzija poziva naravna i bitna za pastoralno djelovanje Crkve.²⁷

»Crkva je zajednica pozvanih« - treba postati slogan neprestano ponavljan u životu. Slogan koji ne smije ostati samo na riječima, nego mora izražavati stvarnost svakog člana. Pripadnost Crkvi nije i ne može biti kao pripadnost jednom klubu, društvu, skupu, gdje su se slobodno udružili pojedinci zbog interesa, sklonosti ili koristi.²⁸ Bojim se da izjednačavamo ove dvije vrste pripadnosti, ne samo vjernici, nego nažalost i pastiri. Crkvi pripada onaj koji je odgovorio na Božji poziv. »Svaki se kršćanski poziv temelji na nezaluženom i prethodećem izabranju Oca koji nas blagoslovi svakim blagoslovom duhovnim u nebesima, u Kristu. Tako: u njemu nas sebi izabra prije postanka svijeta da budemo sveti i bez mane pred njim: u ljubavi nas predredi za posinstvo, za sebe, po Isusu Kristu, dobrohotnošću svoje volje (Ef 1,3-5)«. ²⁹

Imajući ovo pred očima, kako razumjeti i prihvatiti danas često ponavljan slogan: »Krist da, Crkva ne«.

Svaki kršćanski poziv dolazi od Boga i dar je Božji. Taj Božji poziv ne događa se i ne daje se izvan ili neovisno o Crkvi, već se uvijek događa u Crkvi i po Crkvi jer, kako nam zbori Drugi vatikanski koncil, »Bog nije htio posvetiti i spasiti ljude pojedinačno, bez ikakve veze između njih, nego je htio od njih učiniti narod koji bi Ga ustima prizivao i vjerno mu služio«. ³⁰

Tako je Crkva po naravi svog ustanovljenja »poziv«, nastaje pozivom da bi postala »roditeljica i odgajateljica zvanja« ³¹ koja nastaju u njezinu krilu za njen rast i širenje kroz služenje. Pastoral zvanja ima svoje ishodište i uporište u otajstvu Crkve i njoj se stavlja u službu. ³²

2. U zajednici pozvanih rađa se svećeničko zvanje

Sva je Crkva pozvana i poslana u svijet da snagom Duha Svetoga nastavi Kristovo poslanje. Odatle slijedi da je svaki član Crkve, svaki za svoj dio pozvan i poslan. Stvarnost kršćanskog poziva jest stvarnost neprestanog dijaloga između Boga i čovjeka, između Božje ljubavi i ljudske slobode koja u ljubavi odgovara Bogu i koja se ostvaruje u nasljedovanju Krista. Na temelju općeg svećeništva Božjeg naroda svatko ima udjela u poslanju Crkve. ³³ No, Krist je

²⁶ PdV 34.

²⁷ Usp. isto

²⁸ E. CASTELLUCCI, *Le dimensioni teologiche fondamentali della vocazione*, u *Vocazioni* 3/1998., Centro Nazionale Vocazioni, Roma, 14.

²⁹ PdV 34.

³⁰ LG 9.

³¹ PdV 34.

³² Usp. RPZ 5.

³³ Usp. BISKUPI YU, *Odgovj i obrazovanje svećeničkih kandidata*, KS, Zagreb, 1986., br. 9. (kasnije OÖSK).

osnovao Crkvu kao zajednicu s različitim službama, postavio je različite službe za služenje zajednici: »Jedne je postavio kao apostole, druge kao proroke, jedne kao evanđeliste, a jedne kao pastire i učitelje da opremi svete za ispunjenje njihovih dužnosti u izgradnji Tijela Kristova«. ³⁴ Tako u Crkvi uz »opće svećeništvo« postoji i »ministerijalno svećeništvo«, koje je »dar zajednici koji dolazi od Krista, iz punine njegova svećeništva«. ³⁵ Crkva to mora razumjeti u svjetlu vjere i znati cijiniti temeljni i nenadomjestivi dar ministerijalnog svećeništva.

Može li se dogoditi da se govori o općem pozivu kršćana temeljenom na krštenju, a da se ne ide korak dalje prema posebnom pozivu kao posebnom daru svakom pojedincu i cijeloj zajednici? »Nema općenitih poziva«. ³⁶ Takav poziv je apstraktan, ne znači ništa za konkretnog čovjeka i ne daje mu odgovor na njegova osobna životna pitanja. Ako »poziv-zvanje« nije izbor »mene«, onda on nije interesantan za mene. Svaki poziv je specifičan, poseban, upućen određenoj osobi. Svaki je kršćanin osobno pozvan po sakramentu krštenja na svetost. No, tu se ne zaustavlja poziv i poslanje. Neki su pozvani na službu kao ministerijalni svećenici. »Dovede ga Isusu«. ³⁷ Tu se nalazi stožer čitavog pastoralara zvanja u Crkvi kojim se ona brine o rađanju i rastu poziva. Zadaća je cjelokupnog pastoralara da u Božjem narodu, Crkvi, stvara ozračje koje omogućuje otkrivanje i rast zvanja. Svi članovi Božjeg naroda moraju biti svjesni da su svećenička zvanja dar Crkvi, svakoj biskupiji i župi, dar svakoj zajednici i obitelji, dar koji dolazi od samog Boga i označava izravno i posebno Božje djelovanje ne samo u određenoj osobi, nego i zajednici u kojoj pozvani živi.

Veoma je važno, osobito danas, proširiti i ukorijeniti uvjerenje da svi članovi Crkve, bez iznimke, imaju milost i odgovornost u brizi za svećenička zvanja. Drugi vatikanski koncil bio je jasan u potvrdi da »dužnost promicanja svećeničkih zvanja spada na svu kršćansku zajednicu, a to joj je činiti ponajprije punim kršćanskim životom«. ³⁸ Samo na temelju takvog uvjerenja pastoral će zvanja moći očitovati svoje uistinu crkveno naličje, razvijati njemu sukladno djelovanje.

3. Odnos pastoralara zvanja i redovitog pastoralnog djelovanja

Vokacionalna dimenzija Crkve prirodna je i bitna za cjelokupni njezin život i djelovanje. Sama se Crkva, u svojoj najdubljoj biti, definira kao »mysterium vocationis« ³⁹, stoga se pastoral zvanja ne može smatrati kao element od drugotne ili prigodne važnosti, niti se može smatrati teološki motiviranim zbog činjenice da postoje teškoće i krize u pomanjkanju duhovnih zvanja. Da-

---

³⁴ Ef 4,11.

³⁵ IVAN PAVAO II, *Svim svećenicima Crkve za Veliki četvrtak 1979.*, 4.

³⁶ NZNE 19.

³⁷ Iv 1,42.

³⁸ OT 2.

³⁹ PdV 34.

kako, kriza može biti povod da se ispravno shvati što je pastoral zvanja, da on obuhvaća »sve vjernike novom, snažnom i odlučnom zauzetošću«⁴⁰, kako bi njihov život i djelovanje trebali donositi plodove novih zvanja.

Naglašavanjem goruće potrebe pastoralnog angažmana svih vjernika, kao i posebnih osoba, na buđenju novih zvanja danas, sve se više govori i piše o pastoralu duhovnih zvanja. Ovo učestalo pisanje i govorenje dovelo je do razmišljanja da se radi o jednom specifičnom djelovanju koje je dio, jedan segment ili element redovitog pastoralnog djelovanja. Pa ako izostaje ovaj specifični vid djelovanja, onda nema pastoral zvanja. Međutim, najnoviji dokumenti Crkve sve više naglašuju da se redoviti pastoral ne može nazvati autentičnim i ispravnim ako nije usmjeren na duhovna zvanja. To drugim riječima znači da na cjelokupnom području redovitog pastoral mora uvijek biti nazočna dimenzija zvanja, štoviše da ta dimenzija bude u njega potpuno ugrađena.⁴¹

Ovo je danas veliki izazov za Crkvu i sve njezine članove. Treba preispitati i revidirati redovito pastoralno djelovanje. Poticaj tom ispitivanju dao je i naša Pastoralna zvanja. Najnoviji dokument posljednjeg kongresa za zvanja (1997.) je u tome posve jasan i izričit: »pastoral zvanja je zvanje pastoral... je ozbiljan slučaj današnjeg pastoral«.⁴²

Pastoral zvanja treba organski ugraditi u cjelokupni pastoral. On nije i ne smije biti samo neka izolirana djelatnost.⁴³ Ovo preispitivanje trebaju na poseban način učiniti svećenici kao nositelji pastoralnih aktivnosti u crkvenim zajednicama.

Zadaća je cjelokupnog pastoral da u Božjem narodu stvara klimu koja omogućava rast zvanja. Poziv i zvanje moraju biti osnovna tema propovijedi, molitve i kateheze. Pritom nije dovoljno da se ta tema obrađuje izravno; kao posredna poruka, ona se mora predočivati u propovijedi, molitvi i katehezi.⁴⁴

Da li je svako naše navještanje Riječi Božje, slavljenje Svetih Otajstava, služenje braći u potrebi, označeno i prožeto brigom za duhovna zvanja? To je danas prvotni zadatak svakog pastoralnog djelatnika, preispitati vrijednost i značenje redovitog pastoral, kako bi on dobio vokacijsko obilježje.

Razumljivo uz ovo gore rečeno ostaje da je pastoral zvanja također jedan dio i to specifičan dio redovitog pastoralnog djelovanja. Kao takav obuhvaća rad pojedinih osoba u određeno vrijeme i na specifičan način.

⁴⁰ Isto.

⁴¹ Usp. PdV 40.

⁴² NZNE 26b. Naslov ovog dijela: »Pastoral zvanja je zvanje pastoral danas«.

⁴³ Usp. RPZ 18.

⁴⁴ Usp. isto.

4. Odgovorna uloga pojedinaca i zajednica

4.1. Biskup

Uz izrazito naglašenu odgovornost svih vjernika, članova Božjeg naroda, dokumenti uvijek spominju i pojedine osobe koje imaju prvotnu i posebnu odgovornost. U svim dokumentima koje smo naveli u prvom dijelu predavanja, na prvom mjestu uvijek se nalazi biskup: »Biskup je prvotno odgovoran za zvanja«. ⁴⁵ »Prvotna odgovornost pastoralna usmjerenoga prema svećeničkim zvanjima pripada biskupu«. ⁴⁶ »Biskupima je povjerena služba poziva onima koji teže svetim redovima kako bi postali njihovi suradnici u apostolskom služenju«. ⁴⁷ Biskup je po naravi svoje službe vođa i koordinator cjelokupnog pastoralna pa i pastoralna zvanja. Razumljivo je da biskup ne može sve sam učiniti, zato po svom poslanju mora poticati pojedince i zajednice na zauzeto djelovanje u pastoralu.

4.2. Prezbiter

Prvi pomagatelji biskupu u apostolatu jesu svećenici. Biskup zna da može na poseban način računati na suradnju i pomoć svojega prezbiterija. »Svi su svećenici solidarni i suodgovorni s njim u traženju i promicanju zvanja prezbitera«. ⁴⁸ Drugi vatikanski koncil kaže: »Na svećenike kao odgojitelje vjere spada da se sami ili preko drugih brinu da pojedini vjernici budu u Duhu Svetom dovedeni do toga da razumiju vlastiti poziv«. ⁴⁹

Prezbiteri su pozvani da u tijesnoj povezanosti s biskupom, u suradnji s ostalom braćom kao i drugim odgovornim osobama, ispunjavaju svoju dužnost prije svega:

- kad zajednici propovijedaju riječ Božju gdje se govori o pozivu kršćana, o svećeničkom pozivu kao i o drugim pozivima za život posvećen Bogu;
- kad otvoreno susreću sve, a na osobit način mlade da budu svjesni svog poziva;
- kad daju svjedočanstvo vjere životom po Evanđelju, apostolskom revnošću, istinskom ljubavlju, nadom i kršćanskim optimizmom, kako bi drugi potaknuti njihovim primjerom, osjetili želju da budu kao i oni. ⁵⁰

Papa Ivan Pavao II. je rekao: »život rađa život«⁵¹ ili nestaje. O ulozi i važnosti svećenika u pastoralu duhovnih zvanja možemo reći: »zvanje rađa zvanje ili nestaje«.

---

⁴⁵ RPZ 29.

⁴⁶ PdV 41., usp. *Cristus Dominus* 15.

⁴⁷ NZNE 22a.

⁴⁸ PdV 41.

⁴⁹ PO 6.

⁵⁰ Usp. RPZ 32.

⁵¹ IVAN PAVAO II., *Homilija*, 10. svibnja 1981.

4.3. Župna zajednica

Europski kongres si je stavio za cilj između ostalog da oživi pastoral zvanja u župnim zajednicama.⁵² Život i poslanje vjerničke mjesne zajednice odvija se prije svega u župnim zajednicama. »One na neki način predstavljaju vidljivu Crkvu rasprostranjenu po cijeloj svijetu«. ⁵³ Ujedno su »ćelije biskupije«, škole apostolata u kojima svećenici, župnici izvršuju svoje služenje kao pastiri, svećenici i učitelji. U njima svećenik treba poticati razne karizme i buditi nova duhovna zvanja kroz redoviti pastoralni rad. Tu će svoju ulogu najbolje izvršiti onda kad bude vodio »svakog vjernika k otkrivanju i življenju vlastitog poziva u slobodi i ispunjenja istog u ljubavi«. ⁵⁴ Kad bude pomagao svakom vjerniku u razlučivanju, razvijanju i sazrijevanju njegovog posebnog poziva na službu cjeline.

Posebno želim naglasiti da je krivo razmišljanje, ako se želiš angažirati u pastoralu zvanja trebaš ići nekamo izvan vlastite župe, tražiti neke aktivnosti koje se ne mogu u župi provoditi. »Hic Rhodus, hic salta«, vrijedi za svakog župnika i djelatnika u župnom apostolatu. Svaki od nas treba vidjeti i pronaći u svojoj zajednici, župi, mogućnost vokacionalnog pastoralnog djelovanja.

5. Pastoral zvanja - »kvalitativni pomak«

Crkva kroz svoje dokumente koji govore o pastoralu zvanja teži uvijek prema sve adekvatnijem i kvalitetnijem djelovanju. Preispituje i provjerava sva dosadašnja iskustva, uspjehe i neuspjehe koji se ne mjere brojem duhovnih zvanja nego propitujući na koji način Bog, Gospodar povijesti, djeluje u naše vrijeme.

Često ćemo se pitati i provjeravati, koliko zvanja ima, odakle dolaze, zašto ih nema itd... Odgovor na ova pitanja ide prema preispitivanju dosadašnjeg pastorala zvanja. U svojoj poruci, na kraju posljednjeg Kongresa, Papa preporučuje svim sudionicima da preispitivanje dosadašnjeg rada treba dovesti do »kvalitetnog pomaka« u pastoralu duhovnih zvanja. ⁵⁵ U završnom dokumentu kongresa nalazimo taj »kvalitativni pomak« po čemu pastoral zvanja dobiva novo obilježje. ⁵⁶

- pomak od rubnog na središnje mjesto, tj. od povjeravanja dužnosti pojedincima na osvješćenje i vitalno uključenje cjelokupne zajednice u pastoral zvanja, za koji uočavamo da je od prvotne važnosti;

- pomak od mnoštva nepovezanih inicijativa na jedinstveni duhovni put, uz pratnju pripremljenog osoblja, koje će uspjeti prepoznati odlučujuća prijelomna razdoblja i pomoći u pronalaženju jasnoće i sazrijevanja zvanja;

⁵² Usp. NZNE 29a.

⁵³ Sacrosanctum Concilium 42.

⁵⁴ PdV 40.

⁵⁵ Govor Svetog Oca, u Osservatore Romano, 11. svibnja 1997., 107.

⁵⁶ Usp. NZNE 13c.

- pomak od izoliranih pothvata za »pronalaženje« zvanja na vrjednovanje pravog mjesta za rast zvanja unutar redovnog pastorala župne zajednice, koji u sebi treba sadržavati navještaj, poticaj, razlučivanje i pratnju svih zvanja, a posebno onih koji se posvećuju služenju zajednici;

- pomak u obiteljima, od kojih se ne traži da predlažu ili potiču izbor posebnog zvanja, nego da stvaraju ozračje vjere u kojoj djeca u slobodi mogu izabrati životni poziv i primiti potrebnu podršku i pomoć;

- pomak od straha, panike, beznađa prema »nadi«. Buđenje nade dokument smatra nezaobilaznim elementom u sadašnjem trenutku, jer »nada je tajna kršćanskog života i nužni predah u naporu poslanja Crkve, posebno pastorala zvanja. Kao što je poznato, mladi ne gledaju na život prvenstveno sa stajališta istina, nego privlačnih, poželjnih iskustava. I samo po zanimljivosti, snažnoj privlačnosti života, mogu otkriti smisao i dubinsku istinu vlastitog bića kao odgovor na Božji plan. Crvena nit koja obilježava život kao poziv prema jednom veličanstvenom Božjem nacrtu koji nas nadilazi, naziva se nada«⁵⁷

Tu nadu treba prvenstveno buditi u nama svećenicima, župnim zajednicama, obitelji i u svima onima koji imaju poslanje izravne pratnje mladih u njihovom usmjeravanju kroz život. Ta se nada temelji na Isusovom obećanju: »Ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta«.⁵⁸

III. Prezbyter animator zvanja u kršćanskoj zajednici

Drugi vatikanski sabor naglašava nenadomjestivu važnost svećenika i njihove djelatnosti, njihove brige za zvanja: »Ova obveza zaista spada na samo svećeničko poslanje, kojim prezbyter postaje sudionikom u brizi za cijelu Crkvu, da u Božjem narodu ovdje na zemlji nikada ne ponestane radnika«.⁵⁹

1. Identitet svećenika - biti prezbyter = svjedočanstvo

- tko sam ja u relaciji prema Bogu - slika Božja, točnije Krista Svećenika, Pastira i Učitelja,
- tko sam ja u relaciji prema sebi - ostvaren kao osoba-čovjek,
- tko sam ja u odnosu prema drugim ljudima - čovjek s ostalim ljudima, usmjeren na druge.

Ovo sve spada u sferu promišljanja, posvješćivanja, ako hoćete znanja! no to nije sve!

1.1. Tko je svećenik po učenju Crkve?

Spoznaja i znanje tko sam bit će nadahnuta i određena u dokumentima. Odgovoriti sebi i drugima na pitanje: »Tko sam ja?« ne mogu bez Svetog pisma i crkvenih dokumenata!

---

⁵⁷ Radni dokument kongresa: »La pastorale delle vocazioni nelle chiese particolari d' Europa«, Libreria Editrice Vaticana, 1997., br. 88.

⁵⁸ Mt 28,20

⁵⁹ Presbyterorum Ordinis 11: usp. Perfectae Caritatis 24; Ad Gentes 39; Mutuae Relationes 39.

Ako me stvarno zanima ovo pitanje i odgovor na njega, zašto ne uzmem saborski dokument Presbyterorum Ordinis, dokument Kongregacije za kler *Direktorij za službu i život prezbitera*⁶⁰, i apostolsku pobudnicu *Pastores dabo vobis*?

1.2. Kako svećenik doživljava sebe kao prezbitera?

Od spoznaje korak dalje, k stavu, k iskustvu!

To što ja znam o sebi da li ja to doživljavam kao svoju vlastitu ostvarenu stvarnost?

Prožet sam zadovoljstvom i radošću.

Što mi govorimo o sebi?

Što mi govorimo o braći prezbiterima, ne samo u svom društvu, nego i pred laicima?

1.3. Identitet prezbitera izazov za mlade, nova zvanja

Svi članovi Crkve dat će najveći doprinos pastoralu zvanja svjedočanstvom svog života. Život biskupa, prezbitera, redovnika i redovnica, đakona, bogoslova i svega naroda Božjeg treba zračiti radošću, zadovoljstvom i tako postati izazov za mlade da se odvaže slijediti ih svojim životom.

2. Duhovnost svećenika = moliti

»Molite Gospodara žetve...« Mt 9,37 riječi su Isusa Krista koje nas pozivaju na ustrajnu i redovitu molitvu. Moliti trebamo osobno. Moliti treba zajedno, u zajednici i sa zajednicom. Oživjeti i osmisliti molitve:

- godišnje, vezane uz Svjetski molitveni dan za duhovna zvanja
- mjesečne, pobožnost Prvih subota
- svakodnevne, zašto ne po jedan zaziv u molitvi vjernika

3. Služba svećenika = raditi

Često se čuje da je ono što radimo naša molitva, nadomješćuje molitvu, što je točno, ali nije sve. Držim da je potrebno jednom reći da je i **molitva rad**, a ne gubljenje vremena.

Što činiti? Iznijet ću kratko u nekoliko točaka:

- Ponovno ustrojiti Biskupijsko djelo za zvanja. U njega uključiti mlade svećenike uzimajući u obzir afinitet i pokrivenost terena biskupije. Zadaća ovog tijela treba biti:
  - promicati jedinstvo pastoralu zvanja, ne birokratska struktura
  - uklopiti pastoral zvanja u cjelokupni pastoral

---

⁶⁰ Kongregacija za kler, *Direktorij za službu i život prezbitera*, IKA, Zagreb, 1994.

- koordinirati i unapređivati promicanje zvanja u biskupiji i župi, no ne preuzimati ulogu župske zajednice
  - biti mjesto susreta osoba, ideja, planova... (usp. RZP 57.).
  - Intenzivirati rad s mladima, posebno s duhovnim pokretima koji su zaživjeli u našoj Crkvi. Danas se većina mladih upravo iz tih grupa odlučuju za duhovno zvanje.
  - Rad s ministrantima kroz redovite tjedne susrete. Uz liturgijske vježbe govoriti im o ljepoti svećeničkog poziva. Organizirati susrete ministranata na području dekanata.
  - Vjeronauk u školi - u programu treba biti i tema poziva.
- Posebno pri koncu školske godine progovoriti o temi »Izbor zvanja«.
- Uzeti udjela u organiziranu susretu - duhovnih vježbi za ministrante u Brodskom Brdu, za djevojčice u Samostanu,
  - »Otvorena vrata Sjemeništa« vikend susreti ministranata u Bogoslovnom sjemeništu.
  - Oživjeti godišnji slet svih ministranata u Biskupiji.
  - Nastaviti s izdavanjem materijala potrebnog za pastoral zvanja:
    - brošuru »Prve subote«
    - plakate
    - letak »Otvorena vrata sjemeništa«.

Zaključak

Rad oko novih duhovnih zvanja ne smije biti prepušten na »milost i nemilost« pojedinaca. U njemu trebaju aktivno sudjelovati svi članovi mjesne crkve od biskupa do posljednjeg vjernika. Ipak treba naglasiti da je uloga svećenika, župnika i župskih vikara nenadomjestiva. Oni su u direktnom kontaktu s mladima, posebno ministrantima iz čijih redova još uvijek dolazi najveći broj svećeničkih kandidata. Aktivnosti i rad trebaju biti planirani, organizirani, redoviti, zajednički.

Možda još uvijek nismo dovoljno svjesni svog izabranja i poslanja u našoj Crkvi, koje je dovelo do krize zvanja, koja tako polagano zahvaća i našu biskupiju. Možda mislimo da imamo, u ovom trenutku dovoljan broj bogoslova (35), i dvadeset i devet sjemeništaraca na Šalati. Ne treba čekati da nam voda dođe do grla, pogotovo što (ne)plodove rada možemo vidjeti tek u budućnosti.

Kad susretnem svećenika, smijem mu reći: »Hej, brate, Ti si zadužen za duhovna zvanja«! Hvala!

LE VOCAZIONI SACERDOTALI - UNA QUESTIONE DEL INTERO PRESBITERIO

Riassunto

E' possibile sperare in un salto di qualità all' interno delle nostre chiese per quanto attiene alla pastorale delle vocazioni? In realtà la parola »crisi« è latente o presente in modo esplicito nella coscienza delle nostre comunità ecclesiali.

Ogni vocazione nasce in un contesto preciso, concreto: la comunità ecclesiale, la quale ha una struttura profondamente vocazionale, perché segno di Christo missionario del Padre, »perché segno e strumento dell'intima unione con Dio e dell'unità di tutto il genere umano« (LG 1) e per questo »mysterium vocationis« (Pdv 34). »Per tanto ogni vocazione si apre in una triplice dimensione: in rapporto a Cristo ogni chiamata è »segno«; in rapporto alla chiesa è »ministero«; in rapporto al mondo è »missione« e testimonianza del Regno« (NVNE 19). Pertanto entro il dinamismo ecclesiale, in cui va colta la solidarietà delle vocazioni, tutte necessarie e tutte relative, va interpretato il rapporto tra il ministero ordinato del vescovo e del presbitero e tutte le altre vocazioni.

Ma soprattutto nella comunità cristiana è determinante il ministero del sacerdote, il »coltivatore diretto« di ogni vocazione. D'altra parte, a testimonianza di molti, la genesi di molte chiamate registra questa presenza: di un prete che ci ha interrogati, affascinati ed ha rappresentato la mediazione concreta della pedagogia di Gesù.

Ancora in tempi recenti, in molti sacerdoti ed educatori perdura una sorta di equivoco, che in realtà ignora il dinamismo della chiamata e la sapienza della proposta. Ciò si concretizza nel »silenzio vocazionale«.